

ואני תפילתי

להתחבר לעצמי • להתחבר לבוראי • שעה של חוויה

יוצא ע"י מכון "עוצמה של קשר" בראשות: הרב דוד אנפולסקי שליט"א • הרב יוסף חיים אלבוים שליט"א • בנשיאות הגאון הגדול רבי ישראל גנס שליט"א

התפילה בראי הפרשה

הרב יוסף חיים אלבוים

האויט לשיעור המלא בעברית או באיריש

בקו העצמה - ואני תפילתי 074-79-64-886/5/2

המבול של התגובות...

וואו הצפתם אותנו... איזה מבול חס של תגובות...
כמובן, שלא שייך לפרסם את כולם בעלון אחד.
אז הפעם, ברשותכם, נלקט סוג מסויים:

עיקר התועלת - למי?

ר' שמעון מבית-שמש טוען בלהט שעיקר התועלת הוא להכניס את העלונים דווקא בישיבות קטנות איפה שנבנית האישיות. האישיות הבסיסית של הבחור, של היהודי.

מצד שני: מלמד חיידר בכתה ג' טוען שזה הגיל! כי אם לא הכנסת לו את זה ממש ביסודות, קשה כבר להכניס יותר מאוחר.

מצד שלישי, רבי יוסף מירושלים טוען באופן נחרץ. שרק אברך, שכבר יש לו עול של פרנסה, ואחריות על הבית, רק הוא יכול להתחבר על התפילה, כי רק הוא באמת מרגיש צורך דחוף ואמיתי.

מי הכי יקבל תועלת? ה'למדן' השכלתן ה'עובד' הרגשן, או 'הזקוק לישועה' שיתעקש לקבל את בקשתו מאת בורא עולם.

המענה ממשנתו של רבן של ישראל הרש"י הקדוש

רש"י הקדוש, בעל ההילולא (רבי שלמה ב"ר יצחק נלב"ע כט תמוז תתסה), מגלה לנו שכל התשובות אינן נכונות. שהרי תנו רבנן (ברכות לב:) שה'תפילה' היא מהדברים הצריכין חזוק, ומבאר רש"י שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו.

מה האמת?

חיזוק בתפלה זה לא מבצע, פעם בשנה לעבור על פירוש נוסף בתפילה. או להסתכל בפירוש חדש לכבוד ראש חודש. אלא זאת חייבת להיות עבודה יום-יומית, ללא הפסק, מי? 'אדם' כל מי שנקרא 'אדם' בכל גיל שהוא, ולא משנה מה ה'אופי' שלו. שיתחזק בכל כוחו - בשיא המאמץ, בלי להרפות.

למה? למה צריך להתאמץ כל יום בכל הכוח? התשובה היא... תפילה זה קשר! זאת השגה! המטרה בחיים זה להתקדם בהכרת הבורא. אם אדם לא מחדד עוד במשהו בתפיסה שלו בתמונת העולם האמיתית. אז בעצם הוא לא התקדם כלום. זה לא יום של חיים, זה יום מת.

נ.ב. כל היהודים היקרים שבקשו לפתוח נקודות הפצה - לאט-לאט. עם ישראל לא ישאיר אתכם בלי

מלחמת מדין ובניין ירושלים

מה בין תפילה למלחמה? מה פשר "אלף לתפילה" במלחמת מדין, ומדוע דוד המלך פסק ש"היושב על הכלים" שווה ל"יורד למלחמה"?

הפסוק במלחמת מדין מלמדנו: "אלף למטה, אלף למטה לכל מטות ישראל", חז"ל מבארים: למה פעמיים? ולמה מיד אחר כך כתוב: "וימסרו מאלפי ישראל"?

המדרש מבאר: "אלף למטה" - לוחמים בפועל. עוד "אלף למטה" - שומרים על הכלים. ו"וימסרו מאלפי ישראל" - אלף לתפילה.

דעה נוספת: רק עשרים וארבע אלף הלכו למלחמה, אלף למלחמה בפועל, ואלף לתפילה.

מי נלחם באמת?

שלוש קבוצות - וכולן חלק בלתי נפרד מהמערכה.

רבותינו למדים על כך, מהפסוק בשיר השירים שנאמר: "שיניין כעדר הקצובות שעלו מן הרחצה, שכולן מתאימות ושכולה אין בהם".

חז"ל דורשים: המתפללים - "שיניין כעדר הקצובות", שמתפללים בפה ובצורה מסודרת. הלוחמים "שעלו מן הרחצה", כמו שנאמר 'שמח צדיק כי חזה נקם, פעמיו ירחץ בדם הרשע'. גם ניקוי העולם מהרשעים שבו, כרחיצה וניקוי.

כולם "מתאימות" - כלומר: תאומים.

לכל לוחם - היה מתפלל.

ולכן: "ולא נפקד ממנו איש". - "ושכולה אין בהם".

היושב על הכלים - זה שמתפלל

כאשר יצא דוד המלך למלחמה, ונשארו אנשים לשמור על המחנה - הלוחמים דרשו לקבל את כל השלל. אך דוד השיב (שמואל א' ז:)

"כְּחֶלֶק הַיּוֹדֵד בְּמִלְחָמָה וּכְחֶלֶק הַיּוֹשֵׁב עַל הַכְּלִים יִתְּנוּ יְחֻלְקוּ". ולמה באמת? כי מלחמת ישראל

- אינה מלחמת גויים. היא לא מוכרעת בחרב, אלא בכוח התפילה, הזיכרון והכוונה.

כמו שמובן לכל אחד, שטיב החרב שביד הלוחם, יכולה לשנות את שדה המערכה; כפי שמובן לכולנו שטיב המזון המוענק ללוחמים יכולה לשנות את שדה הקרב, הנה, השחזות החרבות והחיצים נעשים על ידי היושבים על הכלים, המים והמזון תלויים ביושבים על הכלים.

אך כל זה משל, המתפללים היושבים על הכלים, 'יושבים' מלשון 'יושבי ביתך', 'יושב אהלים', הם המגבירים את הכח הרוחני, והם המכניסים את כלי הקרב. 'בחרבי ובקשתי' - בצלותי ובעותי.

לא רק שהם 'גם' מקבלים חלק, כי 'גם הם' סייעו למלחמה, ובלעדיהם לא היו מצליחים להלחם. אלא המלבי"ם מבאר שם, שדוד המלך לימד, שמאחר שהנצחון במלחמה היא 'נצחונו של מקום', היחידוש הוא שגם הלוחם מקבל חלק ומחצית בשלל, כי עיקר הלחימה היא על ידי היושבים על הכלים.

השדה האמיתי הוא השדה הרוחני

יעקב אבינו לא פחד מעשו אחרי שהוא ניצח את 'שרו של עשו'. משה לא פחד מעוג - אחרי שה' הראה לו את שרו כפוף תחת רגליו. והעם שיצא נגד מדין - לא נפקד ממנו איש, כי כל אחד היה מחובר למעלה. עליו לזכור: מי שמתפלל - הוא הלוחם האמיתי. הוא זה שמכריע.

הלוחמים עולים מן הרחצה, בזכות שיניין כעדר הקצובות, הכתוב גם מקדים אותם, למרות שהם תאומים, ישנו את הראשון הקודם במעלה.

הלחם - כלי מלחמה

בספרים הקדושים אמרו: "לחם" - מלשון מלחמה.

לא רק במובן של להילחם על פרנסה, אלא עצם הפעולה של השתדלות גשמית נקראת מלחמה. גם בדורנו, יש חלוקת תפקידים: יש מי שיוצא

סיפור מהחיים

בשנה שעברה היה לכן הבכור שלי מושי בר-מצווה, וכמובן עשינו גם סעודת בר-מצווה עם הילדים מהכיתה, עשינו את זה באולם ליד הבית את האוכל הכנו בבית, והיה מאוד נחמד.

השנה, בגלל כל מיני תקלות ותלונות וכו' עשו בחיידר תקנה חדשה, (חכמה יש לומר) שעושים את הבר-מצווה של הילדים בחיידר, באחת הכיתות, כמובן שהחיידר עצמו לא מטגן שניצלים ... החיידר סגר עם קיטרינג מסויים שהוא מכין ומביא את הכל. ודוקא השנה יש לי גם בן, שנהיה בר מצווה...

שלא תשאל, כבר מתחילת השנה היה לו בלי סוף טענות: למה זה בכיתה, למה לא באולם, האוכל בטעם פלסטיק, הרבה יותר טוב שנעשה בבית, וכו' וכו'. עוד היה לו 'טענות' שעכשו האחראי מזרז את הסעודה וגומרים מהר יחסית לבר מצווה הקודמת. (אני חושב שזה דוקא טוב, שלא מורחים את זה, וגם זה גורם שיש ילדים שמתחילים לעשות שטויות...) בקיצור, הוא ביקש ממני כל הזמן שאני אתקשר למנהל, ושאני "אגיד לו" ... אמרתי לו: יוס'לה, אני לא הולך להתקשר ... כי המנהל יודע טוב מאוד מה שהוא עושה.

אבל מה איתך יוס'לה? אם זה באמת חשוב לך - אתה יכול לדבר עם המנהל של כל המנהלים. כן, דבר איתו, תתפלל אליו, הוא 'על בטוח' יעזור לך. האמת שלא האמנתי עד כמה שהוא לקח את זה ברצינות. ומאז - הוא התחיל להתפלל על זה. לא פעם. לא פעמיים. הוא הזכיר את זה בסוף כל תפילה.

תאריך הבר מצווה היה בחודש סיון. כך שממש לפני הבר מצווה פרצה המלחמה, ובחיידר גמרו יותר מוקדם. התקשרתי למנהל, מה אני הולך לעשות בכלל, הם לא לומדים בחיידר אלא בבית של מישוה שיש לו מ"ד. בקיצור, נשתנו סדרי עולם. אז שאלתי את המנהל מה הולך להיות עם הבר מצווה? אז הוא אמר לי: תעשה באיזה צורה שתמצא.

זאת אומרת, למרות שכל השנה המנהל היה חזק מאוד עם התקנות, אבל עכשיו זה שונה. מיד קבעתי עם האולם, ששם הבר מצווה, שניקח את האולם כמה שעות קודם, לעשות שם את הסעודת חברים מהכיתה. ועדיין לא ידעתי עד הרגע האחרון איזה שעה זה יהיה, כי זה תלוי מתי בדיוק הם גומרים ובגלל המלחמה לפעמים גומרים מוקדם.

בסופו של דבר, יום הבר מצווה היה ביום רביעי, זה היה היום הראשון של ההפסקת האש, (ביום שלישי כבר דיברו על זה, וביום רביעי זה כבר נהיה בפועל). ואז הכל הסתדר באופן הכי מושלם. הלימודים היו כבר 'בחיידר' כרגיל, והלימודים נגמרו כרגיל בשעה 5 ואז בדיוק יכלו לבוא לאולם שעתים לפני האירוע הכללי.

למרות שכעת מיקום הסעודה צריך לחזור אל בניין החיידר, המנהל אמר לי שבגלל שכבר קבעתי, וגם הקייטרינג של החיידר לא יכול מהרגע להרגע, אז שזה ישאר ככה.

היה בר מצווה מאוד יפה, ולא רק זה, הרב'ה האחראי שהיה תמיד נמצא בבר-מצוות, וקבע וניהל את הזמנים וכו', היה תקוע בחוץ-לארץ בגלל המלחמה. אז הביאו אחראי אחר, והוא לא הגביל את הזמן של הבר מצווה, וככה הבחור היה שמח עד הגג וגם החברים.

ואז אמרתי לו, תראה יוס'לה, מה זה הכוח של התפילה שלך, הנה, ראית בעיניים איך הקב"ה יודע לסדר לך את הדברים, בצורה שאף אחד לא יכל אפילו לדמיין, אז בוא נלמד לכל החיים שאתה יכול לבקש על הכל גם אם זה לא נראה לך הגיוני ... בשורות טובות. ר.מ.

לשוק העבודה (בהוראת רבו) - הלוחם הגשמי. ויש מי שזוכה להישאר בעולמה של תורה - הלוחם הרוחני.

ולעיתים - זה אותו אדם בעצמו, שמחלק את יומו: חצי יום לומד, חצי יום עובד, וכך מיישם את המודל של "אלף למטה ואלף למטה" - גשמי ורוחני.

כיצד להיות רצוי בעיני ה'?

הרב חיים שמואלביץ זצ"ל היה אומר:

"**נכשם** שצריך להשתדל לפרנסה, כך צריך להשתדל לרצות את הקב"ה בפרנסה". ומהו לחם מבורך? הלחם שמלווה ברצון ה', בלימוד תורה, בתפילה, ובכוונה. כלומר, גם אם האדם עושה השתדלות גשמית - אם היא מלווה ברוח, היא מלחמה עם מטרה ולא הישרדות בלבד.

בין המצרים - ומה בין ירושלים ללחם?

בתפילת ברכת המזון אנו אומרים: "יְרַחֵם ה' אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמּוֹךְ, וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירָךְ... וְגַבְהָ יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ" ומיד אחר כך: "וְנֹא אֶל תְּצַרִיכֵנוּ, לֹא לִידֵי מִתְנַת בֶּשֶׂר וְדָם וְלֹא לִידֵי הַלְוֹאֹתֵם". למה נכנס כאן עניין של אוכל? **מבארים** רבותינו: כאשר ירושלים בנויה, השפע יורד דרכה. כשביט המקדש קיים, הפרנסה מגיעה ממקור טהור וישיר - כמו שהיה בימי שלמה המלך: "הַכֶּסֶף לֹא נִחְשָׁב לְמֵאֻמָּה" (מלכים א', י).

אבל בגלות, נראה שהשפע בידי אומות העולם. כאילו "אנחנו ניזונים משולחנם". ולכן אנו מתפללים - שוב ברחמך ירושלים, כי כשירושלים תיבנה - לא רק בית המקדש יקום, אלא גם הפרנסה תחזור למקומה הטבעי.

בניין ירושלים - תיקון השפע

כשאנו מתפללים "יְרַחֵם ה' אֱלֹהֵינוּ... וְגַבְהָ יְרוּשָׁלַיִם", אנו לא רק שואפים לחידוש קירות ואבנים - אלא שואפים לתיקון כולל של סדרי העולם. ועל כך אנו מתפללים - לא רק על קורת גג ואוכל:

אלא על שובו של הקשר הישיר בין שמים לארץ, בין ברכה לשורשה, בין ירושלים לשולחן של כל יהודי.

בין המצרים - ומה אנחנו עושים?

בתוך ימי בין המצרים, כשאנחנו אומרים "יְרַחֵם ה' אֱלֹהֵינוּ" - אנחנו לא רק בוכים על חורבן פיזי. אנחנו משתוקקים לחזור למלכות פנימית: שפע שבא דרך בית המקדש, לחם שמוגדר כלחם של אמונה, לוחמים ומתפללים - שותפים מלאים בתהליך הגאולה.

השלב הראשון - הוא להבין, שגם כשאני עובד, מפרנס, עמל, וגם כשאני לומד, מתפלל, מוסר שיעור - אני לוחם. והניצחון האמיתי - הוא כשכולנו יחד, מתואמים, "שֶׁפָּלָן מִתְאַיְמוֹת".

התודה והברכה לגאון רבי יהודה גנס שליט"א, שהעביר שבט ביקורתו על המדור - להלכה ולמעשה

הידעת?

1. מתי חייבים אנו להקפיד על רחיצת הרגלים לתפילה? 2. מי שרגליו מלוכלכות האם חייב לרחוץ אותן קודם התפלה - אף כאשר רגליו מכוסות בגרביים או נעליים האם יכול להתפלל כך לכתחילה? (אקטואלי במיוחד כשרוצה להתפלל אחרי שהיה בים?)

רחיצת רגלים בזמן הזה

על הרמב"ם שם [ובר"א בן הרמב"ם הוסיף שם דלאו דוקא לתפלת שחרית אלא לכל התפלות].

ב) רחיצה זו לא נתקנה על מנת להידמות לקידוש ידים ורגלים במקדש, שהרי כאן הוסיפו גם את הפנים², אלא הוא הנהגה טובה להתפלל בידיים ורגלים ופנים נקיות רק מצד 'הכון לקראת א-לוקיך ישראל', וכן האריך הגאון ר' ירוחם פישל פערלא בחיבורו "פרי ציון" על הכפתור ופרח (עמ' קצ"א-קצ"ב) להוכיח שכן דעת הרבה ראשונים - בפרס הגדול לתלמידי רש"י ובסידור רש"י וסידור רב עמרם גאון ורב סעדיה גאון וספר האשכול [שהיה חותנו של הראב"ד בעל ההשגות על הרמב"ם] ועוד, עפ"י גירסת הבה"ג [כת"י] בגמ' בברכות (י"ד): שגרסו: "הרוצה לקבל עול מלכות שמים שלמה, יפנה ויטול ידיו ורגליו וכו'" [ואילו בגירסתנו הושמטה המלה 'רגליו' בכל הסוגיא שם], וסיים הגרי"פ פערלא: "ובלתי ספק זו היא ג"כ גירסת הרמב"ם ורש"י ז"ל וכן גירסת הגאונים ז"ל"³.

ג) רחיצה זו אינה נצרכת אלא במקום שהיו הולכים יחפים ולכן רגליהם היו מלוכלכות, משא"כ במקומות שבהם הולכים תמיד במנעלים, אף לדעת הרמב"ם אין צורך להקפיד על כך [הפרי מגדים באשל אברהם סי' ד' סוף ס"ק א' והגר"ש בן הנועל ביהודה תנינא או"ח סי' ק"מ], וכבר קדם להם המאירי בחיבורו "בית יד" [שהוא החיבור המיוחד כולו להל' נטילת ידים]: "לא נאמרה רחיצה ברגלים אלא בזמנם, ולפי מנהגם שהיו הולכים יחפים ולכלוך נכנס בין האצבעות, אבל בזמן הזה לרוב בני אדם אינו צריך".

דעת הפוסקים להלכה

והנה המגן אברהם (סי' ד' סוף ס"ק א') העתיק הברייתא ודברי הרמב"ם הנ"ל, ומשמע מדבריו שיש להקפיד על רחיצה זו אפילו בזמן הזה, ומ"מ מסקנת הפוסקים כמנהג העולם שאין מקפידים [ב"י סי' צ"ב], וכמש"כ הפרי חדש (סי' צ"ב) בתוקף שאין חיוב כלל, שהרי לא הובאה הברייתא הנ"ל בכל מסכת ברכות, והביא שם מקומות בש"ס שבהם לא הוזכרה נטילת רגלים כלל, וסיים: "משמע ודאי דלא בעינן אלא נטילת ידים לשחרית, והכי נקטינן, וכן עמא דבר [העם נוהג]", וכן העלה הפרי מגדים (סי' ד' א"א סוף ס"ק א') מטעם אחר, שבמקומותינו אין הולכים יחפים אלא במנעלים, וכן העתיק המשנה ברורה (שם ס"ק ב').

ברם, במקום שרגליו מלוכלכות ואין מכוסות היטב, כגון מי שנמצא בים או בטיול ולבוש בסנדלים ואין לו גרביים כעת [ע' לעיל בעלון פרשת בלק שנתבאר דין תפלה ברגלים יחפות], הרי מעיקר הדין חייב לרחוץ רגליו כמו ידיו [דהיינו עד הקרסוליים וכמש"כ הר"ס"ג בסידורו עמ' כ"ט], אלא שאם מכוסות היטב בגרביים, אין קפיда בדבר וכמבואר בשו"ת נודע ביהודה הנ"ל, שלא הצריכו רחיצת רגלים אלא בזמנים ובמקומות שהיו הולכים יחפים.

אמנם, גם במקום שאין שום כלל ברגלים, יש מקום לומר שיש מעלה ברחיצתן משיני צדידים: א) יש להידמות לעבודת הקרבנות שבה הכהנים היו מקדשים ידיהם ורגליהם, וכמו שנתבאר לעיל מדברי כמה וכמה ראשונים - הר"א בן הרמב"ם וספר החינוך ורבינו מנוח והר"ש ב"ר מרדכי [ומ"מ מבואר בדברי הר"א בן הרמב"ם שאינו אלא מעלה בעלמא ולא מעכב כמו נטילת ידים], ב) יש מקום לומר שהרמב"ם סובר שזו תקנה ממש, וכמש"כ האור שמח והצפנת פענח (על הרמב"ם שם) והגר"י קמנצקי (אמת לעיני ברכות ט"ז ע"א) לדייק בדברי הרמב"ם מלשון הברייתא בחולין (ק"י). שהוזכר שם נטילת "ידים ורגלים" לענין דין טהרה, וא"כ מבואר שאפילו במקום שהרגלים נקיות, עדיין טעונות נטילה כהלכתה על מנת להטהר, ומ"מ אף לדעתם שאר כל הפוסקים חולקים על הרמב"ם בענין זה, וגם בדעת הרמב"ם יתכן שאינו אלא משום נקיות, ובמקום שאין לכלוך, אין צורך לרחוץ כלל.

על נטילת ידים כולם מקפידים, אך בנוסף לכך מצאנו בש"ס גם חובת רחיצת פנים ורגלים, וכמו שאמרנו בברייתא (שבת נ'): "רוחץ אדם פניו ידיו ורגליו בכל יום בשביל קונו, משום שנאמר, כל פעל ה' למענהו".

- מהו הענין ברחיצה זו, והאם היא נוהגת בזמן הזה?

לכאורה מצינו מחלוקת ראשונים בענין זה. מצד אחד, הרמב"ם (הל' תפלה פ"ד ה"ג) העתיק הלכה זו: "בשחרית, רוחץ פניו ידיו ורגליו, ואח"כ יתפלל", ומשמע מדבריו שיש חיוב לרחוץ גם את הרגלים ואת הפנים לצורך תפלה, ומצד שני השיג הראב"ד שם: "לא ידעתי רגליו למה", ומשמע שנחלקו הרמב"ם והראב"ד להלכה אם צריכים לרחוץ גם את רגלים או לא. אמנם, צ"ב מהו שורש המחלוקת בין הרמב"ם להראב"ד, שהרי דברי הרמב"ם מפורשים הם בברייתא הנ"ל, וא"כ מהי כוונת הראב"ד בהשגתו?

ביאור שיטת הראב"ד

וכתב הכסף משנה שם ליישב השגת הראב"ד, שסבר שלא באה הברייתא לחייב רחיצת הרגלים כהכנה לתפלה, אלא לומר שמותר לרחוץ פנים ורגלים, דקמ"ל שאין איסור לייפות את עצמו כדרך נשים משום 'לא ילבש', וכמפורש בסוגיא שם שנחלקו אם מותר לאדם לרחוץ את גופו ב"ברדא", וכמו שפירש רש"י [שם ד"ה ליפות], וחזר על דבריו בב"י (סי' צ"ב).

אמנם הרבה אחרונים השיגו על הכסף משנה שתירוצו דחוק, משני צדדים: א) מפורש בלשון הברייתא: "רוחץ אדם פניו ידיו ורגליו", ולא אמרו: "יכול אדם לרחוץ", וא"כ משמע שהוא מצוה ולא רק היתר בעלמא, ב) אמרו שם: "בכל יום", והרי אם באו רק לומר שאין איסור בדבר, מאיזה טעם הזכירו שהוא רוחץ בכל יום, שהרי מצד האיסור של 'לא ילבש', איזה חילוק יש בין כל יום לבין פעם בשבוע, אלא ודאי משמע שבאו לומר שיש מצוה לעשות כן בכל יום ולא רק היתר.

ובאופן אחר מצינו בכמה אחרונים [וכמש"כ בתשובת הגר"ש בנו של הנודע ביהודה תנינא או"ח סי' ק"מ] בישוב דעת הראב"ד, שלעולם הראב"ד מודה שיש לרחוץ את הרגלים אף לתפלה וכמפורש בברייתא, אלא שכוונתו להשיג על מה שהרמב"ם העתיק הלכה זו למעשה גם בזמן הזה, שהרי בימיו לא היו רגלים כולם לילך יחפים אלא גם במנעלים או בבתי רגלים וכדומה, וא"כ באופן זה שהרגלים מכוסות, אין צורך כלל לרחוץ את הרגלים, ולכן כתב הראב"ד: "לא ידעתי רגליו למה", שהיה לו לרמב"ם לחלק בין המקומות והזמנים, ואילו מסתימת דברי הרמב"ם משמע שאפילו בזמן הזה שלא הולכים יחפים עדיין יש לרחוץ את הרגלים.

ביאור שיטת הרמב"ם

ובדעת הרמב"ם שהעתיק ברייתא זו במלואה, מצינו ג' דרכים:

א) רבי אברהם בן הרמב"ם בספר המספיק (פרק כ"ה על השלמת הדיבור על חובות התפלה) כתב בפירוש שאין רחיצת הרגלים מעכבת בדיעבד כמו נטילת ידים, ומ"מ מצוה מן המובחר לרחוץ את הידים והרגלים כאחת משום שהתפלות כנגד תמידין תקנום, וא"כ יש להידמות לעבודת בית המקדש שבה יש מצות עשה לקדש [דהיינו לרחוץ] את הידים והרגלים. וכן מבואר בספר החינוך (פרשת כי תשא מצוה ק"ו) על מצות קידוש ידים ורגלים בשעת העבודה: "ושמחה לכתחילה לרחוץ בשחרית פניו ידיו ורגליו", עכ"ל, ומבואר שהוא מעין קידוש ידים ורגלים במקדש, וכן מצינו ברבינו מנוח [על הרמב"ם שם] והר"ש ב"ר מרדכי [מובא בספר הליקוטים במהדורת שבתי פרנקל]

1. סוג תערוכת טבעית של צמחים שונים שהיו משתמשים בה כסבון ניקוי.
2. ועוד העיר הגאון מטשעבין (ע' בדרך כוכב מיעקב קובץ ו' עמ' ה') על הדרך הא', שהרי הרמב"ם עצמו (שם פ"ז ה"ח) כתב שאין דין נטילת ידים בתשעה באב וביום הכיפורים, והרי במקדש הכהנים היו מקדשים ידים ורגלים אפילו ביוה"כ, אלא ע"כ הוא מטעם אחר, וצ"ע. ויש לציין לדברי הר"א בן הרמב"ם, שכידוע נמנע בכל מקום כל דבריו הם מדברי אביו ז"ל, ובאופן היוצא מן הכלל נחלק על אביו הרמב"ם בנקודה זו אלא שמותר לרחוץ אפילו ביוה"כ, וכתב: "ולו שמע אותו [ענין זה] אבא מארי זצ"ל, היה מודה בו כפי שציווה: 'הוה מודה על האמת', והרי תמיד ראינוהו ז"ל בבידור מסכים אל הקטן שבתלמידיו, לגבי האמת, למרות עושר לימודו שלא עמד בניגוד למופלגות דתו, ו'שגיאות מי יבין'".
3. וכן נקט הפרי חדש (סי' צ"ב) בדעת הרמב"ם, אלא לדינא הכריע שאין לחוש לשיטתו כלל, וכן צידד בספר במגן גיבורים (שלטי גיבורים סי' צ"ב ס"ק ה') בדעת הרמב"ם, אלא שסיים: "ומ"מ כל זה בדרות הראשונים, שהיו כל מעשיהם לשם שמים, אבל בדרותינו בעונינו רחוק הדבר שיכין לכבוד קונו, וע"כ לא נהגו כן".

שאלה:

שלום ר' ישראל, יש לי אליך שאלה עם היד ללב, האם ניתן להרגיש 'אבילות' על החורבן בזמננו? אני שואל כמובן על אנשים מהשורה לא על צדיקים וגדולי ישראל, באמת שזה לא רק שאלה בשביל שלושת השבועות של בין המיצרים, זה מקיף בעצם את הכל התפילה שלנו, כולה בנויה על נושא החורבן, שליש מהשמונה עשרה, חצי ברכת המזון, ובימים נוראים זה חובק ממש את כול התפלה. האם יש דרך להתחבר באמת אל הדברים?

תשובה:

כשיוצא לי לדבר עם בחורים, או אברכים, אני שומע ששלושת השבועות גורמים למעקה על הלב, כאשר ישנם בעיקר שני סוגי תגובות: 1. קבוצת "נו, שייגמר כבר" - אלו שכאילו נאנחים: "אוף, תקופה כזאת... לא יודע... רק שתעבור וזהו". זו גישה שפחות נותנת כבוד לימים האלה, ונובעת לרוב מתחושת ריקנות או קושי רגשי להתחבר. עצוב לראות את זה, אבל זה קיים. 2. המחפשים באמת - אלו שלא מתעלמים מהתקופה, אלא חווים תסכול. הם מרגישים שהם רוצים להרגיש, אבל לא מצליחים. משהו חסום. הם מסתובבים סביב עצמם, שואלים "למה אין לי את זה?", "למה לא אכפת לי באמת?", "ואם כן - למה זה לא מורגש?" זה כואב להם. כואב - כי הם רוצים קשר, אבל מרגישים בחוץ.

למה זה לא מתחבר?

למה זה לא מתחבר? התשובה היא, אנחנו פשוט לא מסוגלים לדמיין את עצמנו בתוך הסיפור הזה. כמו שתגיד לבחור ישיבה: "בעוד עשר שנים תהיה הרב של ירושלים". הוא לא יתחבר. למה? כי הוא אף פעם לא היה רב שכונה אפילו בדמיון. אין לו שום תחושת קרבה לדבר הזה. ואפילו יותר מזה - זה מפחיד. תאר לעצמך שיגידו לך שמחר אתה "הרב חיים קניבסקי זצ"ל". אתה לא תהיה יותר אתה. זה נשמע כמעט כמו מוות. מי אני בתוך זה? זו חרדה אמיתית. אני לא מסוגל לדמיין את עצמי בלי האישיות שלי.

וזה בדיוק הבעיה. איך תצפה ממני להתאבל על משהו שאין לי שום מושג לגביו? אין לי כלים. אין לי שייכות. אין לי דמיון בסיסי שמחבר אותי לזה.

עובדות מהשטח

עובדות מהשטח הן: ש'כן אכפת לנו' וזו לא תיאוריה. המציאות עצמה מוכיחה, שבתשעה באב מרגישים משהו אחר באוירה, בראש השנה כשאנו אומרים 'אבינו מלכנו גלה כבוד מלכותך' משהו האמת זז בלב, אכפת לנו. הרגש קיים. רק צריך לתת לו מקום.

האבלות היא בראש ובראשונה הכרה במצב של חסר. אתה יודע שחסר לך משהו. זה מציאות - אתה חי את זה. גם אם אתה לא גועה בבכי. ולכן גם בחור, או אברך, שלא מרגיש "שום דבר" בבין המיצרים - עצם זה שהוא 'רוצה להרגיש', זה אומר

שהוא מרגיש 'חסר' - זה עצמו כבר רגש של אבלות.

מה זאת אבלות באמת?

וכאן מגיעה הנקודה העמוקה הראשונה: אבלות היא לא רגש סוער.

אנחנו רגילים לדמיין אבלות בתור סערת רגשות - אנשים יושבים על הארץ, לא מסוגלים לדבר, לא מסוגלים לאכול. אבל ברוב מקרי האבלות, זה בכלל לא ככה. הולכים לנחם משהו - הוא מדבר, מספר זיכרונות, יש תחושת רוגע, לפעמים אפילו חיוך. אבל... הוא כן אבל. אין ספק. כי אבלות, באמת, היא תפיסה של מצב. ההבנה שאיבדתי משהו. שיש לי חסר.

גם אחרי טרגדיות קשות, אפילו באובדן של בן - לא תמיד רואים רגש "סוער".

ובכל זאת - אין ספק: האבלות שם.

ההבנה: "אני חסר, אני אבוד בלעדי" - היא הלב של האבלות.

אז גם כאן - העובדה שאנחנו לא נופלים לבכי, לא מתמוטטים - לא אומרת כלום.

אם אנחנו יודעים, מרגישים, מבינים: "משהו לא בסדר בעולם" - זה עצמו אבלות.

להרגיש בלי להרגיש?

אז למה לפעמים זה לא מרגיש כמו "אבל"? כי אנחנו לא יודעים איך מתרגמים כאב רוחני לרגש. אנחנו יודעים להרגיש כעס, עוגמת נפש, תסכול -

ההבנה: "אני חסר, אני אבוד בלעדי" - היא הלב של האבלות.

כשמישהו מעליב אותנו, כשאנחנו רעבים, כשאבידנו כסף, או אפילו כשחסר לנו עוף בארוחת הצהריים. אבל כשה מגיע לעולם הרוחני - אנחנו לא יודעים איך זה אמור להיראות. וזה בדיוק המקום שצריך לעצור ולהתבונן. כי אז מתברר - שדווקא כן יש לנו כאב רוחני. והרבה. אבל אנחנו פשוט לא יודעים לקרוא לו בשם.

רגש = תוצאה של הבנה

כאן הגענו לנקודה עקרונית וחשובה מאוד: אי אפשר לייצר רגש. רגש הוא תמיד תוצאה של הבנה. כמו ששמחה לא נולדת סתם - אלא נולדת מהערכה. אדם מסיים מסכת - הוא שמח, אם הוא מעריך את ההישג. אז גם בבין המצרים - לא צריך לרדוף אחרי רגש, אלא להעמיק את ההבנה. להבין מה חסר. וכשמבינים - מרגישים. זה עומק האבלות: כששכינה בגלות - גם אנחנו נופלים.

בדיוק כמו שאמרו חז"ל: "כשישראל שרויים בצער, שכינה מה אומרת? קלני מראשי, קלני מזרועי..." - יש כאן כאב הדדי. והכאב שלך - הוא חלק מהגלות.

כל אחד עם הכאב שלו - והלב יודע

כל אברך, כל בחור, יש לו מקום שכואב לו:

- זה עם המידות.
- זה עם שמירת העיניים.
- זה בזיכרון הלימוד.
- זה בחינוך הילדים, או בתפילה, או בבית.

וכולם מרגישים בלב: "לא הייתי רוצה שזה יהיה ככה." אבל במקום לתרגם את זה ככאב כלפי השכינה - אנחנו רק מתכווצים. מאשימים את עצמנו. אבל זה בדיוק התוצאה מגלות השכינה והתפקיד שלנו קודם כל להכיר בזה "אני מתגעגע. אני כואב. אני מחפש את הקשר". זה אבילות.

אז מהי אבלות על חורבן הבית?

עם כל מה שנאמר - אפשר עכשיו להבין מה באמת אנחנו מבקשים בימים האלה, של שלושת השבועות, ובעצם בכל תפילה כשאנו מזכירים פעמים רבות את הגלות והגאולה, "ובנה ירושלים עיר הקודש", "ותחזינה עינינו בשוכך לציון", "בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס",

אנחנו לא מחפשים לבכות. לא מחפשים דרמה. אנחנו רוצים לזהות את מה שכבר כואב לנו - ולתת לו שם. אנחנו רוצים לדעת שכשאנחנו מרגישים ריחוק בתפילה, כשאנחנו לא מצליחים לקום בזמן, כשיש לנו קושי בלימוד או באמונה - זה לא רק אנחנו. זה עולם חסר, זה גלות, זה חורבן הבית.

המצב שלנו - הוא התוצאה של ריחוק שכינה. והכאב האישי - הוא החיבור הכי חזק לאבלות האמיתית.

זה לא קורה מעצמו - זה עניין של זמן

אומר לך על עצמי: עכשיו תוך כדי שיחה איתך הקדשתי זמן לחשוב שוב על העניין - גם אם לא הרגשתי כלום לפני כן - פתאום, עכשיו אני מרגיש

חיבור לחורבן. לא עליתי פתאום דרגה. פשוט הקדשתי לזה זמן. זה כל כך פשוט, שזה כמעט נסתר. לא צריך להיות בדרגה גבוהה, לא צריך הבנות עמוקות. רק לעצור. לחשוב. לדבר על זה. ופתאום - הנפש מגיבה. היא שם כל הזמן. רק לא נתנו לה מקום.

אז באופן כללי תקנו לנו חז"ל לצורך זה את שלושת השבועות שיהיה זמן של התבוננות, וכן את כל התפילות והבקשות, אבל העיקר זה להבין שלא מדברים רק על משהו 'נשגב' אלא על הכאב המוכר לנו כל כך ביום יום.

וברגע שמבינים שהכאב שלנו הוא זעקה לקב"ה - פתאום כבר לא מדובר על עצבות.

מדובר על אהבה עצומה. אהבה שבוכה בכי געגועים. "רבונו של עולם! ואנחנו רוצים אותך קרוב" מזה נולדת הגאולה.

לסיכום

אבלות - זו לא סערת רגשות. אבלות - זו הבנה של מצב. ואם הבנתי - גם בלי דמעות - אני כבר שם. בין המצרים הוא לא רק שלוש שבועות. הוא תזכורת לזה שכל השנה - אנחנו מחפשים, את הקשר האמיתי לרוחניות. ואם נדע לקרוא לכאב הרוחני בשמו, אם נבין שזה סימן שאנחנו מחוברים, אם נסכים פשוט להגיד: "השב את העבודה לדברי ביתך" שזה במילים שלנו "אבא, תחזור כבר הביתה" אז אנחנו כבר בדרך לגאולה ובניין בית עולמים. במהרה בימינו.

התפילה במשנת בעלי ההילולא

רבנו הרמ"ק

רבי משה ב"ר יעקב קורדובירו נלב"ע כג תמוז בשנת ש"ל • סגולות סודיות הטמונות בתפילה (מלוקטים מוזר ספרו תפילה למשה)

קרבנות

אשו של גיהנם ולהכניע כל הכחות הזרים והחיצוניים. וזה הסיבה שהבן אומר קדיש על אביו שמת כי בכך הוא מוציא מנהגם ופוטרו מהדין ומכניסו לגן עדן

סגולת הוידי מצאתי בזהר פנחס שהינה לסלק השטן מעליו שלא יהיה לו פתחון פה כנגדו

• סגולת מזמור תהלה לדוד (אשרי) למתק הדינים, וכן יש בסוד פסוקי פתיחת החסד.

סגולת מזמור למנצח 'יענן ה' ביום צרה' שיעזורו בביטול החיצונים הנקראים 'יום צרה' שמונעים את פתיחת צינור בו יוכל השפע לירד לתחתונים, ויעזרו הקב"ה לתת מרחב לשפע להיות נשפע.

• עלינו לשבח סגולתו לבטל הדין ולמתקן

(קעט"א)

• סגולת אמירת 'והוא רחום' לפני ערבית הוא להכניע הקליפות ולכן בשבת שאין הקליפות שולטות אין לאומרו.

• פרשת העקידה הוא טוב להשבית הדין ולעורר החסד

• באמירת פרשת הקטורת ישנן חמישה סגולות: א. ביטול המגפה והחולאים. ב. מציל משעבוד מלכיות ג. בעבורו הברכה מצויה במעשה ידי אדם והצלחה

בענינו. ד. מציל מדינה של גהנום ה. ביטול השדים והחיצונים. ומסוגלת לעוד ארבעה דברים: א. ביטול כשפים ב. ביטול ההרורים רעים. ג. נוהל חלק בעולם הזה וחלק בעולם הבא. ד. מסתלק הדין מעליו. והנה בלי ספק סגולות אלו יורו על רוממות מעלת הקטורת וסודו גדול בפנימיות.

סגולת פסוקי דזמרה - לקרב הגאולה ותיקון הבריאה

כתב הרמ"ק ע"פ הזה"ק (פנחס רלד) שמוכרחים את כח פסוד"ז בכדי להביא את הגאולה "שהמקטרגים מונעים השכינה שלא תשרה על ישראל, בתובעם שאין ישראל ראוים לקבל

התפילה ולגילוי השכינה עליהם. וע"י הזמירות הם כורתים אותם המונעים עד שהדרך פנוי כדי שתשרה השכינה בתחתונים כמאז, כי יש בהם כח להעביר רוח הטומאה מן הארץ והאלילים כרות יכרתו". וכע"ז מבואר במהרש"א (סנהדרין צח. ד"ה עד שתכלה) שגאולת כלל ישראל ממלכות אדום תלויה בכח פסוד"ז.

סוף התפילה

• סגולת הקדיש להכניע הדין ולבטלו. עוד כתב בזהר פ' נח שסגולתו גם כן לבטל

1. בסידור תפילה למשה ש"א, ו"ב י"ב, ופרס רמונים ש"ח פ"א.

2. ודרש שם על הפסוק "וכרת הזלים במזמורת" (שהראשונים דרשוהו על פעולת הפסוקי דזמרה, כמובא לעיל) ש"הזלים" הם מלכות אדום שעליהם נאמר "בזוי אתה מאוד" ואותם אנו נכרית ע"י ה"מזמורת" כלומר בתפילה שיעושי ישראל במזמורים של תהלים שנאמרו על הגלות, עכ"ד. (ופשוט שכונתו לפסוקי דזמרה כדרשת הראשונים, ויתבאר בס"ד בגוף הספר שזה עיקר ענינו של "הודו לה" שחלקו השני מיוחד להתפלל שיגאלנו השי"ת מהגלות).

השמחה שבאבילות

כשהגיע רבנו לראשונה אל הרה"ק החוזה זיע"א, מספר רבנו שיתפלל לה' שיתן בלב החוזה ליישב לו כיצד ניתן לשמוח תמיד, הלא צריך כל ירא שמים להיות מיצר ודואג על חורבן ביהמ"ק (כפסק השו"ע) והוסיף ונימק את בקשתו, ואמר: רבנו של עולם הלא אמרו חז"ל הבא לטהר מסייעין אותו בלשון רבים, והיינו שנותן ביד הצדיקים לסייע, אז שסייעני החוזה בתשובתו. והנה הוא בא ללובלין ונכנס אל החוזה, מיד פונה אליו הרבי ושואלו: מדוע פניך כחוששים היום? הן אמת שצריך להיות מיצר וכו' היינו שיהיה אבלו בליבו אבל צריך להיות צהלה על פניו.

הלא גם אני אמרתי תיקון חצות בבכיה והספד, ובכל זאת אני בשמחה, ויסוד הדבר למדני מו"ר רבי שמעלקא מניקלשבורג זצ"ל דרך משל, למלך שנשבה למרחקים ועמד לפוש אצל אחד מאוהביו, ואותו אוהב בכה מאוד כשראה את המלך בשביה, ועם זאת שמח ביותר על שהמלך קרוב אליו ומתאכסן אצלו. כך אנו למרות הצער על גלות השכינה אנחנו שמחים על שהשכינה שורה גם עתה עמנו בגלותנו. וזה סוד גדול שלא היה ראוי לגלותו, אלא שצריך אני לסייע לך כמאמר "הבא להיטהר מסייעין אותו" בלשון רבים... עכ"ל החוזה זיע"א.

וביאר הישמח משה על פי זה את לשון הפסוק שבא לתאר את צורת האבילות: "קומי רוני בלילה... נוכח פני ה'", נקט דוקא לשון רינה כי הוא משמש גם לבכי, וגם לשמחה (כמו: קול רינה וישועה וגו') ולאחר מכן מבאר הפסוק שסיבת הדבר: כי הוא "נוכח פני ה'", ששכינה עמנו. (תהלה למשה עמ' 22)

מפתח הבלבול

בפעם השניה בבואו אל החוזה הק' זיע"א התפלל בשבת בבוקר בבית

מורן הישמח משה
קרדיט הספרייה הלאומית, אוסף שברון, CC BY 3.0

מדרשו של החוזה ותלמידיו הק', אך באמצע תפלתו בעת אמירת נשמת כל חי, הוא נזכר פתאום שהוא שכח את המפתח של האכסניא בחור המנעול, ובחדרו נשארו כספי יתומים, והוא נחרד שח"ו לא יגנבו המעות ויצטרך לשלם ואין לו. מחשבות אלו בלבלו את כוונתו אז, אך בהגיעו לברכת יוצר התחזק והתיישב בדעתו: שאין מה לדאוג ויש לבטוח לה' ושיהיה מה שיהיה... כך התגבר על רעיוניו והתחזק באהבת ה' וחשב: "אם יתן איש את כל הון ביתו - באהבה - בוז יבוזו לו" וחזר לדביקתו בתפלתו. עם זאת בעת סעודת שחרית העיר החוזה, "וכי בגלל איזה מפתח יסוח הדעת מהתפלה!?" (שם עמ' 24)

אימת המלך

כתב רבנו בספרו תפלה למשה (במזמור קט יד), שהמתפלל צריך שיעמוד באימה ויראה ופחד עד שמרוב הפחד והמורא לא יוכל לנוע באיבריו כלל, אבל אם עודנו עושה תנועה באיבריו זה סימן שעודנו עומד מרחוק מן העבודה האמיתית, וזהו שכתוב "וירא העם וינועו", זה סימן שעדיין 'ויעמדו מרחוק'.

השיבנו אבינו

בימינו האחרונים סבל הרבה יסורים וביום ש"ק סרו ממנו הכאבים, אז ישב על כסאו ונתן שבח והודי' להשי"ת על כך, אך בזמן מנחה החמיר מצבו והתחיל להתפלל תפלת מנחה על מטתו, ותחלה אמר כל פרשת ק"ש, וא"כ התפלל מנחה, והתחיל ברכות אמצעיות ב"אתה חונן", ובנו העיר לו: "אבא, שבת היום", לא השגיח בו, והמשיך ברכה שלאחריו "השיבנו אבינו", ובאותו רגע יצאה נשמתו בטהרה, ושובה אל בית אביה כנעוריה. זכותו יגן עליו.

ה'שיעורי רבי שמואל' - ראש ישיבת פונביז'

רבי שמואל ב"ר מיכל דוד רוזובסקי נל"ע כז תמוז תשל"ט

גם היה 'מחתך' היטב כל מילה, כך שכל אחת הייתה מדוקדקת ומלוטשת כמו פסוק ראשון של קריאת שמע. (עיין מאירי ברכות לא: "המתפלל צריך שיחתוך מילות התפילות בשפתו, שיהא דיבורו ברור לו, ועל ידי כך כוונתו מצויה ביותר"). והיה אומרם בקול חזק כך שהיו שומעים אותו למרחוק, מספרים שכניו בבניין שהיו יכולים לשמוע אותו מברך את ברכות התורה. וגם את קריאת שמע שעל המיטה.

שטיק'ל תורה

מהניגון והטעמת המילים של התפילה שלו, היה ניתן להבין את כוונותיו, ואת ביאור המילים. מתוך ההבעה שלו הבינו היטב בכל קטע האם זה בקשה או שזה שבח. כל מילה ומילה הייתה כמו שטיק'ל תורה מבוארת ומבוררת. זה היה גישמאק (תענוג) מיוחד לשמוע אותו. (הגר"א אבא שאול)

כששאלהו: מילא בשעת השיעור הטעמת המילים עוזרת לתלמידים להבין יותר טוב. אבל הקב"ה אינו זקוק להסברה? השיב רבנו: זה עוזר לי להבין את התפילה יותר טוב, ולכוון בה.

מחיל אל חיל

מספר האדמו"ר מביאלא (בני ברק) זצ"ל: כשלמדתי בבחורות אצל ר' שמואל. ראיתי כיצד היה גומר את מסירת השיעור בו השקיע את כל כוחותיו 'כל עצמותי תאמרנה': התפעלתי מאוד לראות איך תיכף ב'תפילת מנחה' היה מתחיל לומר 'אשר' ואת התפילה - עם כל החיות, אני זוכר זאת עד היום בבירור, זה פשוט נכנס לי לעצמות....

כבר מהצורה איך שהיה הלביש את הכובע לקראת התפילה ראו עליו שהוא קעת מתכוון לפגישה חשובה.

ירידת הדורות

רבנו כאב מאוד על ירידת הדורות ביחס של ה'עולם' לתפילה, וגם אצל 'בני

קשה לתאר לדור הצעיר מה זה היה 'שיעור של ר' שמואל', זה היה מעמד של מתן תורה, עם כזה התלהבות, עד שכולם ממש הרגישו גבוהים טפח מעל הקרקע, הבהירות שלו היתה מדהימה, גם במקום הכי קשה ובנושא הכי מסובך, הוא פירק אותם לגורמים, באופן כל כך יפה, ממש היה תענוג עילאי לשמוע אותו (מו"ר הגר"נ לבין) וכפי שהיה מיוחד בתורתו, כך התייחד בעבודת התפילה.

מרישא עד גמירא

תפילותיו של רבנו היו נובעות מעומק לבו בחיות עצומה. בקול חזק ונעים. ממש הרגישו איך שהוא 'חי' את תיבות התפילה.

מספר אחיינו ובן ביתו רבי מיכל דוד רוזובסקי: התפילה של רבנו מתחלתה ועד סופה (היה מתחיל את התפילה מ'מה טובו' ו'אדון עולם' 'יגדל', ואגב, גם הפסוקים שאחרי עלינו: "אל תירא מפחד פתאום" וכו') היתה תמיד נאמרת בריכוז המחשבה ועם כל רגשת הלב ובנעימות ובמתקנות, כך תמיד התפלל.

ולא רק בתפילה. אלא כל ברכה שהוציא מפיו במשך כל היום נאמרה בו אותה הצורה ממש.

"מאז הייתי ילד" מספר ר' מיכל דוד: "מעולם לא שמעתי ממנו בשום מצב ממלמל ברכה. אלא כל ברכה הייתה נאמרת עם כל ריכוז המחשבה".

טול ברוך

סיפר אחד מהגדולים: שמעתי על ר' שמואל, אבל ראיתי אותו לראשונה במנוחת בין הזמנים כשהוא בירך ברכת המזון מיד הבנתי שמדובר ב'צדיק יסוד עולם'.

תפילת הדרך של רבנו היתה בכל פעם 'מעמד' של ממש והיתה נאמרת באותה עוצמה ממש כמו תפילת יום כיפור (רבי שמחה בראנד).

סכינא חריפא

תורה' והיה אומר: "נכון, אי אפשר לדרוש בדור שלנו את דרגת התפילה שדרשו חז"ל אבל קצת 'טעם' צריך להיות גם לתפילה שלנו! הרי סוף סוף מדברים עם הקב"ה! ואם מדברים על 'טעם' ראוי לספר כיצד הזדעזעו רבנו כשראה את השלט הענק "קוקה קולה - טעם החיים": "איך אפשר לרדת לשפלות כזאת?! שזה יהיה טעם החיים?! זה מעורר אותנו להיזהר לקבל את ה'טעם' במקום הנכון, שזהו 'טעם החיים' האמתי, ולא במקומות אחרים. (רבי משה ויזל) ועם על 'שלטי ענק' דיברנו, מספר רבי עקיבא קיסטר זצ"ל איך שפעם כשראה ש'מרצים' את התפילה, אמר בכאב: "כשאני יוצא מבית הכנסת אני רואה כל מיני מודעות ופתקים שבאים לעורר את ציבור להקפיד בהלכות שונות ודקדוקי הלכה. אני לא מבין למה עוד לא תלו את המודעה הזאת, בגודל שני מטר על שני מטר: "יהודים - צריכים ל-ה-ת-פ-ל-ל".

כשהיה צריך להתפלל בשטיבלאך (בבית הכנסת חיסדא - פא"י) היה מתחיל להתפלל במניין אחד, ועובר למניין הבא, לפחות שלושה מניינים. כדי להספיק לומר את פסוקי בזמרה ואת שאר התפילה כמונה מעות ממש.

למה לי חיים?

בשבעות האחרונים לחיי פנה רבינו אל ראש הישיבה רבי דוד פוברסקי וביקש ממנו שישגורו שהמחלה תעזוב אותו, כי הוא כבר לא יכול לכוון כמו שצריך בברכות שהוא מברך, ואם כן, "למה לי חיים", אבל גם אז, כשהיה מתפלל, בביתו ביחידות לא ראו שום הבדל מהצורה שהיתה בבית הכנסת.

מספר רבי שלמה ברמן: הייתי אצל רבנו בתקופת חוליו האחרונה. הוא כבר לא יכל להתפלל שמונה עשרה בעמידה. לא ראיתי מעולם כזאת תפילה, ראיתי אדם

התמונה והתוכן באדיבות ספר ראש הישיבה מברך בדבקות מתחת לחופה של רבי אליהו ברוך פינקל זצוקל מראשי ישיבת מיר בצידו רבי יצחק אורחי שליטא מראשי ישיבת מיר

שפשוט - יושב ומדבר עם השם ית'. מספר בן ביתו: אפילו במצב הקשה ביותר בשיא חוליו שבקושי אכל, כאשר בירך ברכת המזון - היה קולו נשמע כאילו בא מעולמות עליונים.

במועדי השנה

מעיד רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל: כשהיה מתפלל לפני התיבה כל הלבבות היו נדלקים, כששמעוהו עורך דבריו לפני ריבונו של עולם, ובפרט כשהגיעו ימי הדין הייתה תפילתו בהתרגשות נוראה, עד שלב בני הישיבה נמס - תפילותיו ביטאה את רגשותיו באופן גלוי.

הגה"צ רבי זאב צ'צ'יק מספר על רבנו בהיותו אברך אחר נישואיו, בירושלים והנה ר' זאב נכנס באמצע תשעה באב לבית הכנסת 'אחווה', לאיזה צורך והנה הוא רואה את ר' שמואל יושב על הארץ ואומר קינות בקול גדול ובקול בוכים, וזה כבר היה בקינה ל"ה והוא זועק בקול מר: "צעקו לפני ד' על חורב סיפך, על חורב סיפך על נפש עוללך שאי אליו כפוך" וחזר על הקטע הנ"ל שוב ושוב בקול וברגש עצום.

(נזיר היה שמואל עמ' קיח)

נוסח התפלה

כמה שהאמין בכח התפלה ניתן לחוש מהסיפור כאשר אחיו רבי יוסף שהיה חביב עליו כנפשו שכב בבית החולים ללא הכרה ורצה להתפלל עליו בצורה הכי חזקה לצורך זה התעניין ובירר הרבה אצל הרופאים שלו את הגדרת מצבו וחוליו כדי לדעת בדיוק מה וכיצד להתפלל ולבקש רחמים וכשאחר כך התברר שאחד הרופאים הטעה אותו בתשובה לא מדויקת הקפיד עליו מאוד מאוד, ואמר שאילו היה יודע את האמת, ותפלתו היתה יותר מדויקת - יתכן שתפלתו היתה עושה פירות והיה אחיו חוזר לחיים.

הרב אלישיב

רבי יוסף שלום ב"ר אברהם אלישיב נלב"ע כח תמוז תשע"ב

זה בהיותו בכלות הכוחות ממש.

וכן ראיתי בעוד פעמים כשהיה בבית החולים שמתוך חולשתו הנוראה התפלל את תפילת העמידה בקול ושמענו בבירור כל מילה ומילה יוצאת מפיו, וכשהיה מגיע למקומות שמבקשים על הגאולה ובנין ירושלים היה נשמע קול תחנוניו ברגש עצום ובכמיהה גדולה וכן כשהיה מגיע ל'פתח לבי בתורתך' היה מתאמץ בריכוז וכוונה עד כלות הכוחות ממש בבכי ותחנונים באותו פרישקייט (רענונות) של בחור צעיר. (רישא דגליתא א עמ' קי)

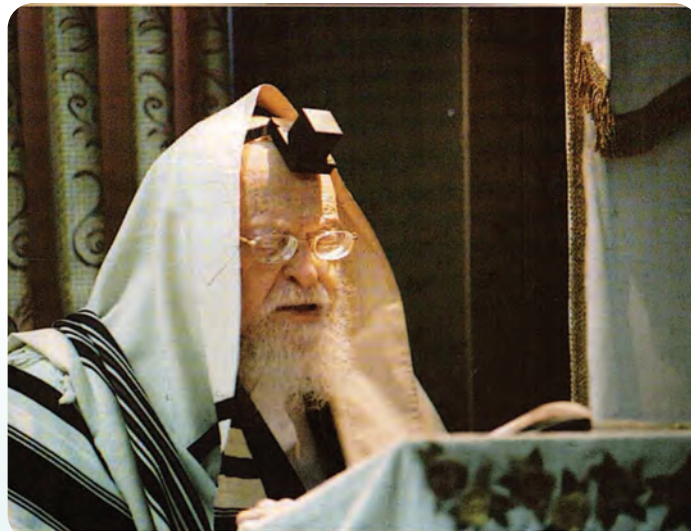
קינות ט' אב

בכל לילות השנה, כידוע, היה מתחיל ללמוד בשעה רבע לשלוש בלילה, וכך היה יושב ולומד בעמל ויגיעה עד שעת התפילה אבל בתשעה באב בשעה חמש הוא התחיל

כבר באמירת הקינות, הוא היה אומר אותן בריכוז רב, בקול רם מילה במילה עם האצבע בקינות, (כמנהגו בזמן לימודו) כשהוא מסתכל מדי פעם ב'ביאור' (כשלא הסכים עם ה'ביאור' זכר לסמן זאת לאחר מכן), הוא התחיל מהקינה 'שבת סורו מני' אומר ואומר, כשהגיע זמן תפילת שחרית הוא כבר החזיק בקינה י"ד, ואז הלך להתפלל עם הציבור, וכשקהל התחילו לומר קינות - הוא המשיך מהיכן שהוא אחז, וכך הוא המשיך בקצב שלו במשך שלש וחצי שעות, כשהוא יושב על הכסא הנמוך מבלי לקום אפילו פעם אחת... כאשר הקהל גמרו - הוא אחז בדרך כלל באזור קינה ל"ו, שם נעצר והמשיך את התפלה עם הציבור, ואחר התפילה שב לביתו הלך לנוח קצת, לאחר מכן, קם לבש את המעיל ואת הכובע ושוב התיישב על כסא נמוך והמשיך את הקינות עד שסיימם בשעה שתיים בצהריים. (שיעורי משמר הלוי ברכות עמ' יג)

דילוגי סליחות

כך עשה גם באמירת 'סליחות'. היה מתחיל לאומרם בביתו בקצב שלו. בניחותא, בהדגשה על כל מילה מתוך הבנה ורגש, וכשהגיע זמן אמירת הסליחות עם הציבור, המשיך מהמקום שבו אחז, והתקדם בקצב שלו, כשהוא מצטרף אל הציבור כשאמרו

עם היותו כל כולו שקוע בתורה הק' כשאל להתפלל - היה אז כל כולו 'תפילה' בבחינת ואני תפילה הכל היה בחיות ובנעימות וברוגע ושלווה (ר' אליהו דיסקין). עבודת התפילה של רבנו היתה בגדר מלאכת מחשבת הצריכה לימוד, תפילתו נאמרה בניגון ובנעימה ובשפתיים דולקות, כשהוא קורא מילה אחר מילה, כמונה מעות, מתוך הסיודור בקול רם, ומבטא אותן כתיקון בריכוז עצום וכוונה עילאית.

אדם אחר

גם במצב חולשה נוראה הוא 'נסחב' וירד לבית הכנסת, לפעמים במסירות נפש כפשוטו. ולמרבה הפלא, ברגע שפתח את הסיודור והתחיל באמירת "מזמור שיר", כאילו נהפך לאדם אחר, הוא לא דילג על מילה, והתפלל מילה במילה, בריכוז נורא - עד שלא האמינו באיזה מצב גופני הוא נמצא.

כשהיה מתפרץ

מספר נכדו ויד ימינו ר' אריה אלישיב: אף שבדרך כלל רבנו לא הפגין את רגשותיו כלפי חוץ, אך היו פעמים בהם יכלתי להווכח בהם בחוש: כאשר היה בבית חולים באשפוזו האחרון לפני הסתלקותו, לאחר כמה ימים שהיה בהרדמה מלאה - העירו אותו, ואמרתי לו שכבר ניתן להתפלל מנחה, והוא התחיל להתפלל כאשר ידי היתה נתונה בתוך ידו, הוא פתח באמירת 'קרבנות' בקול נמוך, וכשהגיע ל'אשרי' החל לאומרה ברתיחה גדולה יותר, והרגשתי ביד שלי - באיזה מילים הרתיחה גוברת. כשהחל תפילת שמונה עשרה ואמר את ברכת אבות היה זה 'ברתיחה גדולה' ולאחר מכן יותר רגוע, וכאשר הגיע לתפילת 'לירושלים עירך' ולשמע קולנו' שוב רתח ברגשי קודש,

כשהגיע לסוף 'מודים' למילים "הטוב כי לא כלו רחמיך והמרחם כי לא תמו חסדיך" הרגשתי את ידי ממש נמחצת תחת ידו, (מסתמא הוא לא שם לב לכך) עד כדי כך שגם לאחר שהסיר את ידו מידי לאחר התפילה עדיין חשתי זאת בידי למשך שעה ארוכה... וכל

כל חלק חשוב

הקפיד תמיד לומר קרבנות בביתו לפני תפילת שחרית וכן בתפילת מנחה, היא לא התחילה אצלו ב'אשרי' אלא ב'זידבר', פעם בשהותו במנוחה בבית וגן, עכבוהו, ולא הספיק לאומרו, הוא ביקש מהחזן שימתין לו עד שיאמר.

• מעמד קריאת שמע שעל המיטה גם היה מחזה מופלא. כל מילה, בשימת לב ובדקדוק, אפילו בזמני קושי וחולשה עצומים.

• הקפיד מאוד לשמוע כל מילה מפי הש"צ, ולכן ביקש מהשליח ציבור שבמקומות שהציבור שרים, שיתחיל אחר כך לומר את הקטע מתחילתו.

חזן טוב

באחת הפעמים סיים הרב את תפלת הלחש אך השליח הציבור האריך יותר מכך, ואז התחילו חלק מהמתפללים לרמוז לו שעליו לסיים את תפלתו, לאחר התפילה אמר רבנו בכאב עמוק: יהודי רוצה להתפלל טוב, מה רוצים ממנו? (עמודו של עולם)

לא בעיה לקום

מחזה מופלא היה לראות את מרן משכים לעבודת יומו, מתנער ממשכבו, וקם בזריזות, אף בהיותו בהיותו בן מאה שנים. התבטא על כך מרן באוזני נכדו ואמר: "אנשים מתפעלים מכך שאני קם ללמוד בזמן קבוע, כשהולכים לישון מוקדם - אין כל מניעה לקום מוקדם, ולכן אני מקפיד על כך ביותר", "כדאי מאוד" הוסיף מרן "לחנך לעניין זה את הבחורים כדי שיפנימו את חשיבותה של השינה המוקדמת".

לא לחקות

רבנו בן המאה היה ניצב על רגליו במשך כל חזרת הש"ץ של ראש השנה וכל הציבור עומד בעקבותיו. היה שם יהודי חלוש שהתקשה לעמוד על רגליו החולניות, אך הכריח את עצמו שלא לפרוש מן הציבור, כשהבחין בכך רבנו, פנה אליו ואמר: "מה שאני נוהג הוא עניין שלי, עליך לשבת בעת חזרת הש"ץ!"

לא יעלה ולא יבוא

באחד הלילות הוא הרגיש מאוד לא טוב, היה זה ליל ראש חודש, עד שאפילו את השיעור הקבוע שלו לא מסר. הוא ישב ליד השולחן, אכל מעט מאוד, ראשו נשמש מחולשה ועייפות. הוא אמר שאינו מסוגל להמשיך, ורוצה לברך ברכת המזון. ואז - הוא מתחיל לברך, בנעימות ובניגון. אומנם בקול חלוש, אך בחיות מיוחדת. לידו עמדה דודתו, הרבנית רימור תחי' כשהיא מתבוננת בו במתח. לאחר מכן היא סיפרה לי: "כבר חמישים שנה שאני רוצה לזכות 'להזכיר לו' בראש חודש שיאמר 'יעלה ויבוא', אבל הוא - מעולם לא שכח". "הפעם, במצבו", אמרה, "הייתי בטוחה שאזכיר לו... אבל ברוך ה', בשונה מהמערכת הגופנית שנמצאת בקריסה מוחלטת כמעט - המערכת הרוחנית שלו הייתה בפריחה, ובעוז תפארתה".

י"ג מידות. לפעמים לא היה רבנו מצליח לסיים את הסליחות בבית הכנסת. לכן, היה מבקש ש"יעלו את הסליחות לבית" והיה ממשיך אותם בביתו. מילה במילה, עד שסיים. כך שבערב ראש השנה, שהסליחות ארוכות, לא רק שלא דיגל אלא הקדיש זמן רב לאחר התפלה, להשלים את הסליחות שלא הספיק לומר.

אין בדין

כאשר שהה בנופש בעיר נתניה היה במקום בו מניני התפילה מהירים יותר מאשר בירושלים לא שינה הרב מהרגל הקצב שלו ותפילתו התארכה במשך של שני מנינים. (השקדן עמ' 91)

בית כנסת ש- אין להתפלל בו

פעם אחת התבטא רבנו שליט"א על בית כנסת מסויים שאין להתפלל בו מפני שלא מתפללים בו כראוי והוסיף ואמר הם לא אומרים פסוקי דזמרה בנעימה (פניני תפלה עמ' ג'). ואמנם, כאשר התפלל עם הציבור, לא האריך יותר מהזמן הקצוב, אבל בזמנים בהם לא היה תלוי בציבור - היתה אמירת פסוקי זמרה שלו נמשכת לפעמים קרוב ל-25 דקות תמימות.

תבקש תקבל

מספר נכד רבנו (הרב ליפא ישראלזון): ביקש ממני המגיד הנודע רבי שלמה לוינשטיין לחזות פעם אחת כיצד משכים הרב לתלמודו לפנות בוקר, סיכמנו שיעמוד במרפסת, ויציץ דרך חרך שבויילון... עם הבוקר כשנפגשנו, אמר רבי שלמה בקול רועד מהתרגשות כשראיתי איך אדם בן 100 ענק הענקים, עומד ומשתפך בתפילת 'והערב נא' בבקשה ובתחנונים - כבר קבלתי קצת הבנה איך זכה לגדלותו העצומה.

ומה חשב רבנו על כך? מספר אחד מנכדיו: "שאלתי את סבא: איך זוכים ללמוד בחשק ובהתלהבות?" אמר לי רבנו: ביום שתכוון בברכת התורה ובתפילת והערב נא, יהיה לך חשק ללמוד.

מתוך מתוך

מרן ידע להעריך בזמני חולשתו עד כמה הוא מסוגל להתפלל באותו העת מתוך ריכוז וכוונה, באחד מאותם הבקרים הפטיר באוזני: "אין לי כח לומר כעת 'והוא רחום' ולהניח תפילין דרבנו תם, לכן אומר עתה רק 'תחנון' ואלך לנוח, ומאוחר יותר אשלים זאת. ואכן, כאשר אצר רבנו די כוח, התחיל לומר 'והוא רחום', השתוממתי לראות איך אמר זאת מילה במילה כמונה מעות - לא פחות משבע עשרה דקות תמימות.

חיות והרגש בתפלה ממאמרו של רבי שמואל רוזובסקי

'יוצר אור' צריך להתלוות לזה ה'הרגש' העצום של 'יוצר אור', זאת תופעת טבע מדהימה! ומה שזה חוזר על עצמו כל יום זה לא נס פחות מפליא, מה רבו מעשיך ה'!

כי כל מהות חיי האדם היא 'דעתו' ו'הרגשיו', וככל שהרגשיו עמוקים יותר, ודעתו רחבה יותר, כך חיותו עמוקה יותר! - זה נקרא 'לחיות עם הטבע' להרגיש את כל ההתלהבות מכל היופי של הטבע, ולברך את ה' עליה. (עמ' 499, וזכרון שמואל עמ' תקלה)

אותו מוכרחת להביא את האדם חי להתפרצות של רגשות לצעוק 'ברוך אתה ה' יוצר אור' ואם לא, סימן שהוא מת, שההרגשים אינם חיים אצלו, כי עיקר חיי האדם הם הרגשי נפשו ודעתו, ואם אין הרגשתו חיה הרי הוא כמת.

יש אנשים שמתהדרים בכך שהם 'חיים עם היופי של הטבע' ואינם 'סגורים כל היום בבית המדרש', אך לחיות את הטבע באמת - זה לברך ברגש את ברכת יוצר אור, ומעריב ערבים. כשיהודי מברך

איך אפשר לדעת על האדם אם הוא מת או חי? חי - מרגיש. אם רואים אדם שמבחין במחזה טבע מרהיב, והוא אדיש לחלוטין, זה מראה שמערכת הרגשות שלו - מתה. שאם לא כך, איך הוא לא מתפעל מזה? זה ההבנה בדברי חז"ל (תנחומא וזאת הברכה ז) "רשע בחייו חשוב כמת מפני שרואה חמה זורחת ואיני מברך יוצר אור" כי זה דבר מוכרח, שכשההרגשה של אדם חיה וערה כראוי לא יתכן שהוא יראה בבוקר שזרחה השמש וזה לא יביא

רש"י הקדוש והתפילה

רבי שלמה ב"ר יצחק נלב"ע כט תמוז ד' תתס"ה

מתי מקבלים זאת? מי שזוכה, מקבל זאת תיכף ומיד באמירתו ושירות ותשבחות בפסוקי דזמרה - מתעורר בו שמחת הנפש, כי השמחה הגדולה שיש דביקותו אי אפשר להשיג ולהעריך, וזהו בעצמו השכר האמיתי, וזהו "שכר מצוה - מצוה" שהמצוה עצמה היא שכרם, ולזה אמרו יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי עוה"ב, אשרי מי שזוכה לזה. עכ"ל הנוב"י.

רבן של ישראל כתב פירושים על התורה כולה. ויחד עם זאת העמיד בבית מדרשו את סידור התפלה על מכונו לדורות, כפי שהעבירו לנו תלמידיו, כשהידוע מכולם הלוא הוא המחזור ויטרי' מתלמידו ר' שמחה ובו נוסח התפילות לכל השנה דינים ומנהגים. וכן ישנם: סידור רש"י, ספר האורה, והפרדס, ובהם דינים וביאורים על התפלה. ובדורנו יצא ליקוט "סידור תפלת רש"י" (ר"א משי זהב) על סדר הסידור מכל המקומות הנ"ל וכן מפירושי על התורה והתלמוד.

נביא רק גרגיר אחד: גילה אליהו הנביא (ברכות ג) שבשעת אמירת הקדיש "ויהא שמיה רבא" הקב"ה אומר: אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך, אוי לו לאב שהגלה את בניו וכו' ועל כן 'בשעת מעשה' אנו אומרים בקדיש: "תושבחתא - ונחמתא" שצריך הוא תנחומין על הצער הזה שהוא מצטער לאחר ענייתו, מפי רבינו שלמה זצ"ל (פרדס סי' ה).

יסוד גדול והוראה מדבריו - מי מתאים יותר 'החיזוק בתפילה' - ראה "במדור התגובות" בעמוד הראשון.

כתר מלכה

רש"י הוא זה שגילה לנו - שהתפלה היא בעלת חשיבות העליונה ביותר, ועם זאת בני אדם אינם יודעים להעריכה כראוי.

ישנו פסוק בתהלים (יב ט) שהוא כחידה סתומה "כָּרַם זָלוֹת לִבְנֵי אָדָם", ובא רב נחמן בר יצחק ומגלה לנו את משמעותו: "אלו דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלין בהן". (ברכות ו:). ועדיין הדברים סתומים, מהם אותם הדברים 'ברומו של עולם' שעליהם מדבר הכתוב?

מגלה הרש"י הקדוש: שמדובר על התפילה, "שעולה למעלה". כלומר, 'דברים' הכוונה 'דיבורים' שהם עולים עד המקום הכי עליון 'רומו של עולם', אגב, זה מדהים לגלות מדבריו שהדיבורים שלנו שבתפלה 'עולים' למעלה למעלה...

ולפי פשוטו נראה שהם צריכים להגיע לשם מכיון שהקב"ה יושב ברומו של עולם ומחלק מזונות לכל בריה. (פסחים קיח). ובתפלתם אליו מקבלים ומביאים את כל השפע לעולם. והנודע ביהודה (אהבת ציון דרוש ב) הגדיל לבאר שהוא כפשוטו כפי שאמרו חז"ל שמיכאל השר הגדול קושר כתרים להקב"ה מתפלותיהן של ישראל. ומוסיף לבאר מהו הלשון 'עומדים' ברומו של עולם. שהתפילה היא העמוד עליו העולם עומד. (ע"פ המשנה בבתרא א).

מגלה הנודע ביהודה דבר נורא: בזכות הכתר שלנו, אנו מקבלים דביקות ע"י אהבה עזה ועוצמה.

בית מדרש של רשי בוורמזא, לפני 2000

נחל איתן או מעייני הישועה

לנבונים בלבד! מלא טופס בנקאי לברכת קבע שמימית על ידי שותפות קבועה.

יצחק מרמות ד': שאלתם, האם הרגשתי תועלת מהעלוך? אז כך, אחרי עלון אחד זה היה 'נחמד', ולא יותר מכך. אבל אחרי עשרה שבועות שעקבתי וקראתי כל פעם בכיוון אחר ומצד אחר, מעולם אחר. 'פתאום' הרגשתי שינוי עמוק, וכל היחס שלי לתפילה השתנה לגמרי.

אפשרויות השותפות וסוגי המניות:

✓ 400 ש"ח לחודש - אתה מחבר חמשה משפחות מדי שבת בקשר אישי לבורא

✓ 2000 ש"ח לחודש תחבר עשרים וחמשה בתי אב לתפילה מכל הלב מדי שבוע.

✓ קח שותפות מלאה 1,000 ש"ח לחודש - כנציב השבוע - ואתה מעצים חמש מאות משפחות על ידי הגליון השבועי "ואני תפילתי" פעולה אחת פשוטה ואתה מחולל את התהליך הזה - בעקביות. בשותפות.

קח חלק במהפיכת 'צריכים חיזוק תמיד'

תהיה אתה המדפיס. אתה השולח. אתה השותף.

☎ התקשר: 074-79-64-886 שלוחה 6

או כנס כשותף דרך 'נדרים פלוס' ע"ש עוצמה של קשר.

קח חלק במהפיכת 'צריכים חיזוק תמיד'

תהיה אתה המדפיס!
אתה השולח!
אתה השותף!

☎ התקשר: 074-79-64-886 שלוחה 6

או כנס כשותף דרך 'נדרים פלוס' ע"ש עוצמה של קשר

ומה אומרים על כך גדולי ישראל?

מרן ראש הישיבה רבי משה הלל הירש שליט"א: "... יש בהם כוח גדול לחדור אל הלבבות ולחולל בהם שינוי בר קיימא... ומתאימים לגדולי תלמידי חכמים עד פשוטי העם..."

ויזכו כל המשתתפים בברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם וסייעתא דשמיא בהתעלות ברוחניות, ובריאות איתנה, ונחת מכל ילדיכם, ויתקיימו כל משאלות לבבם לטובה."

הגאון הגדול רבי ישראל גנס שליט"א: "... ואתם התומכים במפעל קדוש ועצום זה תראו הצלחה עצומה בכל מעשה ידיכם, סייעתא בהתעלות רוחנית ובעשירות מופלגת ובריאות ונחת מכל הילדים."

אהרן הכהן עמוד תפילתן של ישראל

אהרן הכהן כן עמדם נלב"ע א' אב ב' תפח

ששקולים היו שניהם". מבארים רבותינו, הנציב מוולוז'ין (שמות ו כח, במדבר כ יג, כט) וכן החוזה מלובלין בספרו דברי אמת (בהעלותך): אף שמה היה בעל מדרגה עליונה בהבאת דבר ה' - הרי שלאחר היה תפקיד משלים ומכריע לא פחות.

שושבינא דמלכא ושושבינא דמטרוניא

הזהר הקדוש מציין את ההבדל העמוק בין משה לאהרן במונחים של חופה בין הקב"ה לכלל ישראל כאשר משה הוא "שושבינא דמלכא", אהרן הוא "שושבינא דמטרוניא".

משה - תפקידו כביכול לייצג את הקב"ה מול העם, להוריד את דבר ה' לעולם, להביא את האמת מלמעלה למטה. ואילו אהרן - תפקידו לייצג את העם כלפי מעלה, להעלות את תפילותיהם, את הקורבנות שלהם, את רצונותיהם. הוא מקריב, מרצה, מייחל. הוא הסגור הנאמן שבזכותו הקב"ה שוכן בתוך מחנה ישראל.

וממילא יובן, שאהרן היה עיקר כוחו בתפילה, כי כל מהותו היא התקרבות אל ה' ולקחת כאבם של ישראל והעלאתו כלפי מעלה. הוא היה עמוד התפילה של הדור.

חיי שעה וחיי עולם

חז"ל (ע"פ שבת י, ועיין בעקדה שער לה) הבחינו בין שתי מדרגות רוחניות: חיי עולם - שהם התורה, מצוות, עמל הנפש. לעומת חיי שעה - כל מה שנוגע לצרכיו המידיים של האדם: פרנסה, רפואה, גשמים.

והנה, כאשר ביקש משה רבנו לפרנס את העם - ירד המן בזכותו, כי הוא מבטא את החיבור מלמעלה למטה, כרצון האלוקים, (איתערותא דלעילא) לעומת זאת, הקרבת הקורבנות, התפילות, התחנונים, הסגוריה - כל אלו הופקדו בידי אהרן.

ולכן גם כאשר מת אהרן, כאבם של ישראל היה מידי ועמוק, כי זהו האדם שהיה דואג להם ביום יום, לשלוותם, לרווחתם, לליבם. ואף על פי שמה דאג להעמדת האמת - הרי שהאדם הפשוט מרגיש קודם כל את מי שמכיל אותו, שאוהב אותו באמת. ולכן "ויבכו אותו כל בית ישראל". עד כאן הוא מדברי רבותינו הנ"ל.

בפרשתנו פרשת מסעי מוזכרת פטירתו של אהרן הכהן אוהבם של ישראל כך (במדבר לג לה) "ויעל אהרן הכהן אל הר ההר על פי הי וימת שם בשנת הארבעים לצאת בני ישראל מארץ מצרים בחודש החמישי באחד לחודש" בכל התורה כולה - מבראשית ועד לעיני כל ישראל - אין עוד יום פטירה של צדיק, מדוע דווקא הוא?

בכל אופן, אהרן הכהן אוהבם של ישראל הוכתר לדורי דורות כ"רבם" של אוהבי ישראל, כפי שמצינו במסכת אבות (א יב) הלל הזקן אומר הוי מתלמידי של אהרן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה" זו גם הסיבה לכך שבעת פטירתו של אהרן הכהן נשאו כל ישראל את קולם וגעו עליו בבכי כמאמר הכתוב בפרשת חוקת (במדבר כ כט) "ויבכו את אהרן שלושים יום כל בית ישראל" כל בית ישראל בכו את אהרן משום שכל בית ישראל חשו את אהבתו הגדולה אליהם ומתוך אהבתו אליהם השיבו לו הם באהבה גדולה ועצומה, ובינו אותו מרה בפטירתו.

אך הנה כאשר נפטר אהרן הכהן עמד וספד לו אחיו משה רבנו ע"ה בזה הלשון: "וי לי עליך אהרן אחי עמוד צלותהו דישאל" (תרגום יונתן שם) הרי שהתואר העיקרי שלו הוא דווקא "עמוד תפילתם של כלל ישראל" ואכן דמותו של אהרן הכהן לא מתמצה רק כ'אוהב שלום'. הוא היה גם הכהן הגדול, המקריב את הקורבנות בבית ה', מי שדרכו מתקיים הקשר בין העם לאביהם שבשמים. כאשר פרצה מגפה - הוא עמד עם הקטורת ונעמד "בין החיים ובין המתים", ושוב, בכוחו של אהרן נעצר הדין.

יורו משפטיך

ועם זאת, יש לו צד נוסף ומפתיע - אהרן לא היה רק איש תפילה ושלו, אלא גם מורה הוראה ותלמיד חכם מובהק. כך מעיד עליו הנביא מלאכי (ב, ה-ו): **"בריתי** היתה איתו - החיים והשלום, ואתנם לו מורא ויראני, ומפני שמי נחת הוא. תורת אמת הייתה בפיהו, ועוולה לא נמצאה בשפתיו, בשלום ובמישור הלך איתי, ורבים השיב מעוו. כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו - כי מלאך ה' צבאות הוא". לכאורה, תפקיד הוראת התורה הוא נחלת משה רבנו? **והנה** כאשר התורה מספרת על שליחותו של משה לפרעה, היא כותבת: "הם המדברים אל פרעה... הוא משה ואהרן" (שמות ו, כז), ודרשו חז"ל: "מלמד

אהבת ישראל – יסוד התפילה

ויתר על כן יש לחדד הדברים, התפלה ואהבת הבריות הם האמת אינם שתי מידות שונות ונפרדות. אלא תלויות זו בזו, כפי שמבואר בדברי האר"י הקדוש (רבנו יצחק ב"ר שלמה לוריא זיע"א, שיומא דהילולא שלו חלה השבוע ביום ה' תמוז) ש"זהויר את כל בני החבורה הקדישא שקודם תפילת שחרית יקבלו על עצמם מצוות של ואהבת דרך כמון לאהוב כל אחד מישראל כנפשו ועל ידי זה תעלה תפילתו כלולה מכל ישראל ותוכל לעלות ולעשות תיקון למעלה ולדעת שהוא כאילו שהוא אבר אחד מכל החבורה" עכ"ד.

הכי כשאדם מתפלל באמת זו רק בקשה אישית על עצמו בלבד. זוהי עמידה לפני ה', כשליח ציבור, כנציג האומה. כפי שאנו רואים בנוסח שמונה עשרה שכל נתקן בלשון רבים "השיבנו, רפאנו, וכו') ואם אין בו אהבת ישראל - אין תפילתו יכולה להיות תפילת כלל. אבל מי שאוהב את הבריות באמת, ורואה את כל ישראל כאיברי גוף אחד - תפילתו יכולה לפעול תיקון כללי.

והרי זהו בדיוק אהרן הכהן: אוהב שלום, אוהב את הבריות, מקרבן לתורה. ממילא - כל תפילה שלו כלולה מכלל ישראל. והוא מסוגל להעלותה לפתחו של כסא הכבוד.

תורה יבקשו

אהרן הכהן לא פעל לבד. כל מהותו הייתה לכלול את הרבים: הן בכפרה, הן בתפילה, הן בלימוד התורה. כי גם בלימוד עצמו נאמר - "אין אדם לומד אלא מרב שמסביר לו פנים (כמו שמצינו בחז"ל מכליתא פ' יתרו ומדרש דבמתן תורה שהקב"ה למד עמו תושב"כ בפנים זועפות כביכול ארשת פנים רצינית ותושב"כ בפנים מסבירות לפי

שבתושב"כ"פ ההסברה זקוקה לסבר פנים יפות צריך להסביר הדברים לתלמיד בענוות חן בסבלנות בדרך של שקלא וטריא כי רק כך יוכל להחזיר נקודת האמת של תורה"ק בנשמה ובלב של התלמיד. (ועיין ריטב"א מכות י.) אהרן ידע להסביר פנים, לגלות חן, לשאת חן. ממילא - גם דברי תורתו היו מקובלים, אהובים, מחברים.

כך שזכה אהרן, שבבכ הקשר והחיבור שהוא עניין התפלה הוא אחד את שלושת הקצוות בשלמות "קודשא בריך הוא, ישראל ואורייתא" שהיו אחד. כאשר הוא היה עמוד האמצע, המחבר, המאחד, המקרב. לכן עליו נאמר: "ורבים השיב מעוון" כאמור במלאכי.

ויקרא שמו אלון בכות

כעת נחזור לשאלה: למה דווקא יום פטירתו נכתב מפורש בתורה?

נראה לבאר על פי מה שאמרו חז"ל ויקרא שמו אלון בכות (בראשית לה ח) והוא ברש"י שנרמז כאן שנפטרה רבקה אמנו ולא גילו שהיא נפטרה בשביל שלא יקללו הבריות את הבטן שהולידה את עשו הרשע, כך יש לומר שכל אדם וכל צדיק עדיף שלא לכתוב את יום פטירתו כי תמיד יימצאו לו מקטרגים יש להם טענות על אותו צדיק, אבל היחיד שנאמר עליו ויבכו אותו כל בית ישראל זה אהרן, ולכן נכתב יום פטירתו בפירוש, כי אדרבה צריך לפרסם ולהפוך את יום זה ליום של לימוד, חיבור והתחזקות בדרך של אהרן יעזרנו ה' להתחזק יחד ביום זה להחזיק בעמוד התפילה ביתר שאת וביתר עוז מתוך אהבת השם אהבת ישראל והתורה הקדושה.

וכך נזכה גם אנו לאחד את שלושת עמודי העולם - תורה, עבודה וגמילות חסדים - ולהיות באמת תלמידיו של אהרן: אוהבי שלום, רודפי שלום, אוהבי הבריות - ומקרבם לתורה.

הספור לילדי החמד

המעטפה החמה

חריקת בלמים

הוא יצא עם הילדים בריצה. הוא כבר שדרות בית הלל הכביש הראשי של קריית ספר. המסוף והתחנה כבר נראים באפק. והנה הוא כבר רואה את האוטובוס. מיכאל רץ, דיילג על שלולית, קפץ מדרגה

"עוד שניה... עוד צעד..." אבל הנהג לא ראה אותו, הוא סגר את הדלת. והתניע את האוטובוס ונסע.

ר' מיכאל עצר רגע, מתנשף פלו. הילדים כבר גם הגיעו אליו. "אבא, מה עכשיו?" - "לא יודע, נתי..." הוא התקשר למזונות. "נסיעה לחיפה? 450 שקל." האבא כמעט נחנק, "אבל יש לי רק 50..." ניתק. עוברות שתי דקות של שקט ואז הוא הסתכל לשמים, ואומר: "רובנו של עולם" אני מוכן לשלם 50 ש"ח. תן לי עוד 400 אני לא רוצה להשאיר פה, לא רוצה לגרום את הילדים, תן לי לחזר הביתה בשלום. ולהשגיב אותם במטות שלהם... תעזור לי..." ... שקט עוברות עוד שתי דקות,

ואז... מזנית אפורה נעצרת בחריקה ליד התחנה. "סליחה..." אומר הנהג "אתה אברך?" "כן..." עונה ר' מיכאל בזהירות. הנהג מושיט לו מעטפה קטנה: "זה כסף של מעשר. הרגשתי שאני צריך להביא אותה לך." הוא לחץ על דושת הגז ונעלם. **מיכאל** פתח את המעטפה. לא יאומן... 400 שקלים בדייק. בלי שקל יותר, בלי שקל פחות.

נתי ומנחם עם הבני דודים שהיו ממש שמחים סוף סוף להפגש ולהחליף רעיונות ופעילויות... **בקצור:** שבת, מלאה בשמחה פורצת גבולות, בדתנים, חיוכים, אהלים, ושבחים בלי סוף לראש החרון והפלה זה היה שבת באמת מרוממת ומיחדת.

דרשת ברך

הגיעה סעודה שלישית, ואז נזכרו כל הדרשנים לדבר, מדרשה לדרשה, הזמן עובר ונעשה כבר ממש מאחר ואז נעמד אבי החרון ומכריז: "רבותי, אנחנו כבר ממש ברגעי הסיים, נבקש מגיסנו היקר ר' מיכאל, שתמיד יודע לגעת בלב של פלנו - לחתם את השבת המפלאה הזאת בדרשתו המרתקת." **מיכאל** מביט בשעון וחושב לעצמו עכשיו כבר 9:10 האוטובוס לחיפה יוצא 10:20 מן המסוף. אין עוד אוטובוס היום, אני חייב להספיק את האוטובוס האחרון, אבל גם... צריה לשמח את המשפחה, אז הוא לוקח את המיקרופון, ותיאר את הענוה של החרון, קשר זו לפרשת השבוע, וחתם בברכה חמה בשם כל המשפחה.

בלם עוד נהנו והתפעלו מן הדרשה המבריקה, אבל ר' מיכאל כבר לא היה שם, כי... השעון הראה 9:30.

והוא רץ לדירה להתארגן במהירות, יוצא עם המזונות, ומגלה שנשארו לו רק 10 דקות עד שהאוטובוס האחרון לחיפה יוצא ממפוז התחבורה...

ילדים חביבים, הספור הזה קרה ממש לפני שבועיים, במוצאי שבת, בשעה 10:15.

ברחוב הסואן שדרות בית הלל, בקריית ספר. היית יכול להבחין באברך צעיר, עם מזוודה עמוסה, רץ בכל כחו אל התחנה. לשמאחריו רצים שני ילדיו, הם רצים בכל הכח: "קדימה, אבא, קדימה!!" **האבא** הזה היה ר' מיכאל ליפשיץ, עם שני בנים נתי בן ה-10, ומנחם דוד בן ה-7.

הספור שלהם התחיל בעצם כבר ביום חמישי פרשת בלק, ר' מיכאל מתגורר עם משפחתו בשכונת נוה שאנן שבבעיר חיפה, אבל הוא עזב את ביתו החמים שלו והכין את משפחתו לנסיעה ארוכה ומתישה, מהצפון הרחוק להגיע במיוחד אל עיר התורה קריית ספר.

שבת גרינברג

מה קרה? נו, השמחה הגדולה שכ-ו-ל-ם חכו לה! "שבת חתן החגיגית של בנצ'י", האחיו היקר שלו (הבן של גיסו הגדול ר' אלתן גרינברג).

הנסיעה הייתה קשה אבל הלב התמלא בשמחה. עוד מעט פלנו נפגש בשמחה הגדולה. לא כל יום נפגשים כל המשפחה המרחבת. השבת נכנסה, התפללות, הסעודות, מעין עולם הבא,

ואולי רגע השיא היה כשכל משפחת גרינברג לארבעת דורותיה פצחו בקול אחד בזמירות השבת בנוסח המשפחתי העתיק, בכזה התלהבות עד ששמעו את זה אפילו בחצר בחוץ, שם שיחקו

בתוך כמה דקות כבר ישובו לשלשם
במונית, הפעם באמת בדרך הביתה.
הילדים ישובו אחורה.

חנה באדם?

הנביש היה חשוף. כביש 6 נפרש מולם.
- "ואנ... אבא, ה' שמע אותך כזה מהר..."
אומר מנחם דוד לאבא. והאבא מחייך
חיוך שקט.
אבל אז נתי הילד בן ה-10 נדלק. - "אבא,
זה מזכיר לי את חנה..."

מחשבה הוא חבק את נתי בחבוק
חזק, ואמר בהתרגשות: "כן, אתה
ממש צודק נתי, צדיק שלי, באמת
הייתי צריך לבקש את כל הסכום.
תדע לך נתי אני מאשר שזכיתי לבן
כמוך... שיודע איך מתפללים... בן
שיודע שצריך לבטח בה' עד הסוף,
גם כשלא רואים מיד את התוצאות.
תמשיך כן, אתה עוד תגדל להיות
כמו שמואל הנביא!"

טוב שההגה בידים שלך

המונית המשיכה לנסע. ובה ישובו
שלשה אנשים עם לב מלא, בן, הלב שלהם היה
מלא הודיה לה' ותקנה לעתיד הכי טוב, כי כשההגה
בידים של אבא שהוא השם יתברך - אין ממה
לדאג, רק לזכר לבקש.

ואתם, ילדים צדיקים, תחשבו שניה, אם הייתם
עומדים שם בתחנה, אחרי שהאוטובוס נסע - מה
הייתם מבקשים מהקדוש ברוך הוא? תחשבו על
הבקשה הכי גדולה שהייתם מבקשים בלי לפחד.
בלי להתבייש.

וככה תבקשו תמיד על הכל. כי הקדוש ברוך הוא
רוצה לשמץ אתכם, ורוצה לתת מה שבאמת טוב
לכם. רק תבקשו.

ולא רזה (ברכות ל"א): והעקר שיהיה הצדיק הכי גדול.
למה? כי חנה ידעה מה זה כח התפלה, זה פשוט
לא מגבל, אז למה לבקש חצאי בקשות. כשאפשר
לבקש על הכל...

או הכל או כלום

"נכון", אבא חיי, "היא באמת בקשה את הכל.
באמת בסוף קבלה את שמואל הנביא, שהיה
שקול כנגד משה ואהרן".

"אז למה אנוחנו?" שאל נתי. "למה בקשנו רק
400? הרי ה' יכול לתת גם את ה-50... אז זה כמו
שנבקש רק על 'חצי נס' למה לא לבקש את
הכל...?"

אבא הופתע לרגע מן השאלה, ואחרי שניה של

"מי חנה איפה? על איזה אוטו אתה
מדבר?" "לא, למדנו השבוע בשיעור נביא על חנה,
האמא של שמואל הנביא. הרבי ספר לנו שהיא
היתה עקרה המון שנים, והיא התפללה, היא יכלה
לבקש שיהיה לה תינוק חמוד, כמו פלם, אבל היא
בקשה שיהיה לה בן הכי צדיק שיש, שיהיה כמו
משה וגם אהרן ביחד!"

הרבה אמר לנו שבטח פלם אמרו לה: "חנה,
במצב שלך לא שגר שיהיו לך ילדים, אז אולי אם
תבקשי שיתנו לך לפחות איזה בן חרש, או אפילו
בן שאין לו רגלים, אולי את זה יתנו לך, לפחות
שהיה משהו..."

אבל חנה לא ותרה היא בקשה את הבן הכי
משלם שיש, לא גבוה מדי ולא נמוך מדי, לא שמן

נתן תתן להם אחזת נחלה

בתוך אחי אביהם (במדבר כז ז)

140 ש"ח - חד פעמי > "אור התפילה לשכונה"
70 עלונים = 15 בתי כנסת, בקריה החרדית בבית שמש.
ממוצע של 500 נפשות שנחשפות, קוראות, מתרגשות.
אתה מדליק שבת של תפילה - בשכונה שלמה.

180 ש"ח - חד פעמי > "שטיבלאך ארצי - לתפילה מהלב"
90 עלונים - שלושת השליחים מצפת, בני ברק וביתר כפר ביקשו.
הם מוכנים לרוץ. להניח. לחלק. בארבעה בתי הכנסת שלידם.
אתה שולח - הם עושים את עבודת הקודש בשמך.

300 ש"ח - חד פעמי > "טל התחיה לשיבות"
150 עלונים - מגיעים ל-15 ישיבות, שבחורים מהן כבר התקשרו וביקשו.
הם לא מחכים. הם מחפשים חיות.

☎ התקשר: 074-79-64-886 שלוחה 6
או כנס כשותף דרך 'נדרים פלוס' ע"ש עוצמה של קשר

מחנך בת"ת בבית שמש רמה ב' מבקש: תביאו לי את העלון מוקדם כי
בכל יום שיש אני פותח עם הילדים את הסיפור המרכזי מתוך 'ואני תפילתי'.
וסביב זה אני מחדיר בהם - 'מה זה אומר להתפלל באמת?', 'איך אני מתפלל
גם כשלא מתחשק?'

ואתה פשוט רואה, איך הילדים - מתרגשים, חושבים, צומחים."
רוצה לדעת מי הביא את העלון הזה לשולחן של הרב'ה? אתה!

התאריך האחרון להבטחות

ר' יצחק מביתר, ר' פנחס מבני ברק, ר' אהרן מצפת פעמיים הם כבר ביקשו -
ודחינו:

בפרשת קרח תקבלו בע"ה.

אחר כך שוב דחינו אותם לפרשת מטות-מסעי.

אבל עכשיו, פעם שלישית. כבר אי אפשר לדחות יותר.

בפרשת דברים - הם מקבלים! אנחנו כבר הבטחנו.

שלושה שערים של אור לפניך.

בחר עבורך את כמות השפע: